NEŘÍKEJ, ŽE UČÍŠ!?

OTEVŘENÉ ROZHOVORY S TĚMI,
KTEŘÍ MĚNÍ ČESKÉ ŠKOLSTVÍ

Neříkej, že učíš!?

Hana Matoušů, Zuzana Noviková (eds.)
rozhovory vedla Jitka Polanská

NEŘÍKEJ, ŽE UČÍŠ!?

Otevřené rozhovory s těmi,
kteří mění české školství

GRADA

Get The Point

Vznik knihy podpořila
nadace The Kellner Family Foundation

© Jitka Polanská, 2026
Illustrations and graphic design © Táňa Sekerková, 2026
Photos © Kateřina Lánská, 2026
© Grada Publishing, a.s., 2026
© GetThePoint, 2026
ISBN 978-80-271-6543-8 (pdf)
ISBN 978-80-271-5831-7 (print)

VĚNOVÁNO ADAMU BERNAUOVI

Neříkej, že učíš!?

Schválně, co se vám vybaví jako první při slově učitel, učitelka? Já vidím ženu v korkových pantoflích a křiklavě žlutých vlněných ponožkách (fyzika na gymplu), osobu v pracovní zástěře (výtvarka na základce) a podivína s brýlemi a lupou (to mám asi z televize).

Ale vybaví se mi taky neuvěřitelně boží češtinářka, chemikářka, matikář a fyzikář, kteří mě provázeli základní školou. A spousta dalších, kteří přišli po nich. Byly to osobnosti, které mě dokázaly nadchnout. Vážila jsem si jich a některé jejich rady a postřehy se mi usadily pod kůží tak hluboko, že se o ně opírám dodnes.

Proč vznikla tahle kniha? Souvisí to s otázkou, kterou sama velmi často dostávám – Proč to vlastně děláš? Co tě u toho drží?

Už desátým rokem stojím u odborné ceny Global Teacher Prize Czech Republic. Díky ní objevujeme učitele a učitelky, které jejich práce baví, jsou v ní výjimečně dobří a vidí v ní hluboký smysl. Vědí totiž, že neučí předměty, ale děti. Berou je jako svébytné osobnosti, vnímají jejich odlišnosti a přistupují k nim jako k rovnocenným partnerům. Dovedou je podpořit a nadchnout. Umí rozpoznat jejich silné stránky a učí je pracovat s těmi slabšími. Vědí totiž, že nikdo není dokonalý. Ani oni sami. Ale je v tom ještě něco víc! Jsou to lidé, kteří vás strhnou. Takoví, se kterými v diskusi rádi strávíte celý večer, i když jejich oboru neholdujete a o učení se vůbec nezajímáte. Protože mají co říct. A vy nepřestáváte žasnout. Kdybyste měli to štěstí strávit hodinu v jejich třídě, garantuju vám, že byste zatoužili vrátit se znovu do školních lavic! K nim do škol vás sice nepřeneseme, ale opravdu zblízka se s nimi můžete potkat prostřednictvím těchto knižních rozhovorů a zamyšlení.

Tato kniha je pro všechny učitele a učitelky. Pro ty, co učí dlouho, krátce, na pedagogickou dráhu se chystají nebo o ní uvažují. Ale především je to kniha pro nás ostatní, kteří už do školy dávno nechodíme. Je to kniha příběhů, které nás mohou inspirovat na naší vlastní cestě.

A je to i ujištění, že pokud jsou ve školství takové osobnosti, jsou naše děti i naše budoucnost v dobrých rukou. A že učení (se) – ať už v lavici, nebo v životě – je radost.

Hezké počtení!

Na učitelích záleží.

Hana Matoušů
GetThePoint

březen 2026

Učím, tedy jsem

V této knize se – pro někoho možná překvapivě – nedozvíte, jak lépe učit matematiku, český jazyk nebo prvouku. Ani to, jaký je rozdíl mezi výukou na prvním stupni základní školy, na gymnáziu nebo na odborném učilišti. Dozvíte se v ní ale spoustu jiných, stejně důležitých věcí, které platí napříč předměty i stupni vzdělávání.

Příběhy na následujících stranách vyprávějí o tom, jak v dětech podporovat zvídavost a nakazit je láskou k učení. O tom, že každé dítě potřebuje ve škole zažít pocit úspěchu. O umění naslouchat, o laskavosti, respektu a důsledném nastavování hranic. O tom, že když dětem dodáte sebedůvěru, posilujete jejich odolnost. A v neposlední řadě i o tom, že ani jako učitel nemusíte vědět všechno a můžete si dovolit přiznat chybu. Pak se totiž chyb a selhání nebudou bát ani vaši žáci. A to je možná ta největší deviza, kterou jim můžete do života dát.

Doufám, že tato kniha povede k hlubšímu zamyšlení nejen učitele, ale i rodiče a všechny ostatní, kteří pracují s dětmi a mladými lidmi. Jsem proto moc ráda, že nadace The Kellner Family Foundation, která už 15 let podporuje veřejné základní školy a jejich učitele skrze projekt Pomáháme školám k úspěchu, mohla stát u jejího vzniku.

Tereza Bůžková
The Kellner Family Foundation

Petra Šubrtová

Učitel má velkou moc.
Neberu to na lehkou váhu.

Nejdřív chtěla být psycholožkou, ale dnes by neměnila ani za nic. V mládí si zamilovala skautský oddíl a nyní jako učitelka vodí děti na výšlapy do hor. Pomáhá žákům, aby překonali strach ze selhání. Petra Šubrtová je prvostupňová učitelka a ve své třídě „jede“ podle výukového programu Začít spolu. S dětmi ráda rozehrává názorové debaty a o 17. listopadu je učí už od prvního ročníku.

Chtěla jste být psycholožka, ne učitelka. Zůstalo vám to jako nesplněný sen?

Nebyla jsem na střední kdovíjak úspěšná studentka. Ono to tedy má své výhody, dokážu se tak lépe vcítit do těch, kterým něco nejde. Někdy ve třeťáku mi došlo, že nemám moc dobrou paměť a zavrhla jsem původní plán jít na medicínu. Pak jsem se orientovala na psychologii, ale neudělala jsem přijímačky. Šla jsem tedy na pár měsíců pracovat do Dětského výchovného ústavu v Hrochově Týnci, a pak jsem si dala přihlášku na učitelství. A teď jsem strašně ráda, že to tak dopadlo. Ve škole je spousta důvodů k radosti. Každý den se tam děje něco radostného a krásného. To neznamená, že každý den tančím životem, někdy je to těžké. Nejsem sluníčková paní učitelka. Ale stojím si za tím, že ve škole s dětmi zažijete hromadu zábavy. Někdy se trochu škorpíme – to k tomu patří. Postupně si začnou dělat legraci i ze mě, a to mám ráda, protože mi to říká, že vztah je zdravý.

To je dobrá reklama na učitelskou profesi.

Nedávno jsme jeli s dětmi metrem do divadla. Mám teď první třídu a jeden chlapeček je výtvarně nadaný, takové to dítě, co má u sebe pořád notýsek a něco do něj kreslí, a vy vidíte, že tam je obrovský talent, i když je jinak nepozorný. V metru si sedli s kamarádem a něco si kreslili a já jsem se na ně dojatě dívala. Měla jsem strašnou radost, že je mám ve třídě. Vedle mě stál pán a koukal na mě, tak jsem se na něj usmála a řekla mu, že mám hezkou práci. A on mi řekl: to vám věřím, už vás pár minut pozoruju a je vidět, že vás to baví.

Jaké dojmy a zkušenosti jste si odnesla ze zmíněného výchovného ústavu, lidově „pasťáku“?

Těch pár měsíců, které jsem tam strávila, mi dalo hodně. Byli tam kluci do patnácti let, kteří něco provedli. Tam jsem

pochopila, že i k těmhle „lumpům“ se dá vytvořit vztah, že jsou to fakt především děti. Když si vzpomenu, jak to tam fungovalo, říkám si, jestli to bylo myšleno i jako náprava, nebo jen jako trest. Trest za chyby rodičů…
O to raději mám teď svou práci, protože si myslím, že můžu pomoct najít vlastní hodnotu i dětem, kterým v tom rodiče tolik nepomáhají. Učitel je v životě dětí obrovsky důležitým pilířem. Má velkou moc. Trochu mě trápí, že ji dostane do ruky tak snadno. Například psycholog, aby mohl pracovat s klienty, musí po studiích projít dalším vzděláváním, hlubokým sebepoznávacím procesem. Jinak do praxe jít nemůže. Já jako učitelka studuju čtyři roky a pak jsem hned považovaná za kompetentní osobu, která dostane na starost třicet dětí a má na ně obrovský vliv. Jako učitelka jsem navíc s dětmi šest hodin denně, na rozdíl od psychologa. Učitel má zkrátka spoustu příležitostí pomáhat, ale i škodit. Velmi si to uvědomuju.

Žáci prvních dvou ročníků nebudou dostávat známky. Vy už jim ale známky nedáváte mnoho let. Můžete lidem, kteří o téhle změně pochybují, vysvětlit její výhody?

My jako škola známkujeme, ale zároveň udělujeme i výjimky, pokud mají děti specifické vzdělávací problémy. O tohle jsem se při svém rozhodnutí neznámkovat opřela. Naše paní ředitelka se vždy trochu ošívá, když o tom mluvím na veřejnosti. Myslím si ale, že si to dokážu obhájit. Vím, co dělám, a jsem jí vděčná, že mi v tom ponechává autonomii. Je třeba taky říct, že naše škola stojí v Praze 6, což je „dobrá adresa“. Naši rodiče jsou celkem poučení a na známkách tolik nelpí. Není tak těžké jim vysvětlit, proč to dělám.

Jak jim to tedy vysvětlujete?

Když děti přicházejí do školy, známky vůbec nepotřebují. Mají přirozenou potřebu se zlepšovat. To vím ze zkušenosti. Známky to mohou spíš pokazit. Když dítě začne nosit domů dvojky nebo

trojky, začne se vnímat jako neúspěšné. V rodině se definuje jako dvojkař nebo trojkař, vnímá, jak na horší známku reagují rodiče, prarodiče. Vztah ke známkám je v rodinách generačně zabydlený. A dítě si to převede tak, že jeho hodnota je nižší, protože přineslo horší známku. A ani to, aby dostávaly jen jedničky, není cesta, to jim žádnou informaci nedá.

Co místo známek nosí domů vaši žáci?

V první třídě obrázky (směje se). Obrázky vedoucí k sebehodnocení. Děláme průběžné hodnocení setů několika dovedností vyjádřených nějakým obrázkem. Obvykle jsou dovednosti tři. V první třídě to může být: jak držím tužku, jestli už poznám tři písmena nebo dokážu seřadit dva různé druhy kostek v určitém rytmu. U každé dovednosti pak děti vybarvují čtverečky podle toho, nakolik si myslí, že už to umí, maximálně jich mohou vybarvit pět. Na začátku to nechávám na nich, aby to pro ně bylo bezpečné. A pak si o tom začneme povídat, ukazovat, jak má vypadat perfektní výsledek. V druhé fázi už stanovuju jasná kritéria. Ale pořád v klidu, nechávám jim na to čas. Nespěchám, protože si myslím, že vůbec není kam spěchat.

Jak vypadá vysvědčení?

Na vysvědčení u nás ve škole dáváme známky. Já dávám těm nejmenším žákům samé jedničky. Je to trochu alibismus, takže se těším na změnu zákona. To důležité za mě je, že jim k tomu předám další list papíru s podrobnějším hodnocením, ze kterého je jasné, co jim jde a co ještě ne. Slovo „ještě ne“ mi přijde dost důležité a často ho s dětmi používám.
Tento doprovodný list vytváříme s dětmi společně. Oni už to v pololetí celkem dobře umí. Mají pětibodovou škálu, u každé dovednosti je pět políček, pět stupňů dané dovednosti. Dávám si pozor, abych u každého žáka opravdu dobře věděla, jak hodnocené dovednosti ovládá. Dřív jsem se občas přistihla, že jsem si nemohla vzpomenout, jak na tom některé dítě je, přece jen

jich ve třídě mám skoro třicet. Teď dávám testíky, kterými to prověřuju cíleně.
Děti vyzvu, aby se taky ohodnotily, a pak do vedlejšího sloupce napíšu svoje hodnocení opřené o ty testy. Taky dětem nabízím, aby si na doprovodné „vysvědčení“ napsaly svůj vzkaz: z čeho měly ve školním roce radost nebo co jim ještě nejde. Což je pak pro mě – a myslím, že i pro rodiče – zábavné číst, ještě jim to psaní moc nejde, o to je to roztomilejší.

Pak ale známky přece jen zavedete?

Tak na konci druhého ročníku se na ně děti začnou ptát. Nějak se o nich dozvědí od starších sourozenců, od babiček… A já je tedy začnu po diskuzi s nimi známkovat. Už jsou na to připravené, už vědí, jak vypadá kvalitně odvedená práce, která je „na jedničku“, takže se nebojím, že je to zlomí. Měly čas si upevnit nějaké návyky a sebevědomí, takže dopad známkování je pak úplně jiný.

A co ústní zkoušení? Dost teď vyšlo z módy. Vy jste ale v nějakém rozhovoru říkala, že žákům dáváte za úkol odříkat před třídou básničku. Někdo by si mohl myslet, že to je zbytečný stres.

Začnu trochu zeširoka. Jako dítě jsem neměla žádnou svou silnou devizu, něco, v čem bych super vynikala. Nebyla jsem ani nejchytřejší, ani nejrychlejší, krásně jsem nemalovala ani nezpívala. Vše mi šlo tak nějak dobře, ale ne skvěle. Ale časem jsem si uvědomila, že mám přece jen něco, co nemá každý, a to odolnost. Že se dokážu adaptovat, a že to je má silná opora, která mě často podržela. A odolnost nepodceňuju. Zkoušení vědomostí před celou třídou mi přijde z pohledu učitele velmi neefektivní trávení času, a navíc stres s tím spojený může mnoho žáků doslova vypnout. Na druhou stranu dokázat mluvit před větším množstvím lidí je užitečná dovednost.

Míříte k tomu, že vystoupení před třídou posiluje odolnost?

V podstatě ano. Když děti nechtějí něco dělat, je to často proto, že si nevěří, je za tím strach. A já potřebuju zařídit, aby pochopily, že se strachem se má bojovat. Myslím si, že bych je jako učitel neměla nechat ležet ladem, když mohou růst. Pokud se nějaké dítě třese hrůzou, že by mělo říct básničku před spolužáky, nechat to tak mi nepřijde jako dobrý nápad. Spíš mu vytvořím stupínky, aby po nich mohlo vylézt a postupně ten úkol zvládnout. Když nedá hned velký skok, půjdeme po krůčcích. Nejdřív básničku řekne jen mně o přestávce, pak mně potichu během hodiny, a nakonec to dokáže i nahlas před spolužáky. Třeba otočené zády.

Máte nějaký příklad, kdy se vyloženě ukázalo, jak prospěšné to bylo?

Vybavuju si jednoho chlapce, který měl velký strach promluvit před třídou. Ve třetí čtvrté třídě děti už dělají prezentace na nějaké své téma, ale on to nedával. Ačkoliv byl připravený, rozsypal se. Řekla jsem mu: „Vidím, že to je pro tebe problém, ale ten strach by bylo dobré překonat. Pověz mi, kolik potřebuješ času.“ A trénovali jsme to postupně. Historka má happy end. O rok později bylo třicetileté výročí programu Začít spolu, podle kterého učím ve své třídě. Organizátoři mě poprosili, abych na oslavy vzala pár dětí, které by mohly mluvit o tom, co ve třídě zažívají. A šel tam právě tento chlapec, vystoupil před velkým sálem plným lidí a zvládl to krásně, mluvil velmi dobře.

Říká se teď, že „chyba je kamarádka“, ale změnilo se něco výrazně? Zdá se mi, že strach z neúspěchu je u nás silně zakořeněný, předává se z generace na generaci.

Dáváme si laťku příliš vysoko, a pak nám připadá, že ji prostě nemůžeme přeskočit. Ve svých dvaceti jsem jela do USA na tábor jako vedoucí, a tam jsem bodovala v basketu, i když jsem si myslela, že ve Wisconsinu každý musí umět basketball líp než holka

z Pardubic. Lepší než mnozí místní jsem byla i v plavání i potápění, a dokonce mě považovali za mistra ve skládání origami, a to jen proto, že jsem uměla složit parník. Teprve při setkání s jiným prostředím zjišťujeme, že „norma“ ostatních může být nižší než ta naše. Záleží na tom, jak se umíme ohodnotit, jaké máme sebevědomí. Když děti vidí, že jsou v něčem dobré, pak lépe snesou to, že jim něco jiného tolik – nebo ještě – nejde.

Vedete žáky jako třídní od prvního do pátého ročníku. Jiní učitelé se na prvním stupni specializují na menší a větší děti: někdo vede první tři ročníky a pak předá třídu kolegyni.

Já jsem ráda, když mohu se třídou strávit celých pět let, umožňuje mi to navázat s dětmi opravdu hluboký vztah. Moje učení na vztahu stojí. Pro mě je obrovsky důležité, aby děti pocítily, že mi na nich záleží. Že je mám ráda. Pak už ve výuce můžete být i náročnější, protože to díky vztahu děti ustojí.

S dětmi probíráte i silná témata. V ukázkové hodině pro porotu Global Teacher Prize CZ jste se třídou čtvrťáků zdramatizovali upálení Jana Husa. Jak děti na historická témata reagují?

To důležité, na čem to postavit, jsou lidské hodnoty; o co lidé usilovali, jaké vnitřní konflikty prožívali. Měli bychom se tam dostat přes příběhy, ale hlavní je diskutovat s dětmi o velkých, univerzálních, hodnotových otázkách. Nejlepší je, když se ve třídě může rozehrát nějaký názorový spor.
Někdo si může myslet, že je na to ještě na prvním stupni brzy, ale já mám na věc jiný názor. Chodím učit na pedagogickou fakultu, nás praktiky si přizývají vyučující do tandemu, a tam tu otázku otevírám: Mají se už takto malé děti vyjadřovat k tématům, jako je svoboda? ptám se studentek. A vždy si přeju, aby některá z nich řekla, že ne. Tak vznikne diskuze, kde se snažím ukázat, že to i malé děti zvládnou. Musím to samozřejmě ošetřit tak, aby si na konci ta, která byla proti, nepřipadala jako poražená. Takové diskuze mám ráda i s dětmi.

Takže třeba o výročí 17. listopadu mluvíte i s dětmi v prvním ročníku?

Školním rokem se prolínají různá výročí, státní svátky, a vy nechcete, aby v tom děti viděly tupě jen to volno, chcete, aby trošku rozuměly tomu, proč je ten den tak důležitý, že se kvůli němu nemusí do školy. Takže ano. Když je Den české státnosti, mluvíme o Václavu a Ludmile, to je krásný příběh, a děti opravdu dokážou dlouho soustředěně poslouchat. Já jim to tedy trochu dramatizuju, před dětmi jsem celkem dobrá herečka (směje se). A mluvíme i o 17. listopadu. Jednou se mi stalo, že se děti při tom tak rozvášnily, že taky chtěly jít demonstrovat. Byla to taková živelná a otevřená třída. Téma jsem uvedla knihou Petra Síse Zeď, vyprávěla jsem jim i své dětské zážitky... No a pak děti přišly s tím, že si vyrobí transparenty a šly o velké přestávce vykřikovat před ředitelnu: „My chceme svobodu!“

Jak se na hodiny vlastivědy připravujete?

Dějiny mám moc ráda, ale mám hodně špatnou paměť, takže to, co budu učit, se musím znova a znova učit (směje se). Tím spíš, že jedu v „pětiletkách“, v každém ročníku učím jen jednou za pět let. Musím si látku vždy oprášit, znovu se do toho položit.
Někdy se šprtám i na dovolené. Jeli jsme s manželem a syny na lodě do Francie, a zatímco kluci běhali ke zdymadlům, já jsem poslouchala Toulky českou minulostí a dělala si výpisky. Potřebuju toho vědět o dost víc, než pak říkám dětem, a hlavně dost příběhů, jinak řečeno drbů (směje se). Ty vyvolávají emoce a na základě nich si pak děti látku pamatují. Což v učebnicích často chybí, a pokud dětem řeknete ke každému panovníkovi jen pár suchých vět, za chvíli nevědí, kdo byl kdo. Něco o tom vím z vlastní zkušenosti.
Mám ráda pravěk, pro malé děti je zajímavý, má zážitkový potenciál a přes emoce se mi pak daří zasít u dětí zájem o dějepis jako takový. V jedné třídě jsme se hodně věnovali Ötzimu,

„Pro mě je obrovsky důležité, aby děti pocítily, že mi na nich záleží. Že je mám ráda. Pak už ve výuce můžete být i náročnější, protože to díky vztahu děti ustojí.“

ledovcovému muži, jehož mumii našli na italsko-rakouských hranicích. Děti to hrozně bavilo, vyráběli jsme i Ötziho boty. Asi tři rodiny z té třídy se pak zašly během lyžařského výletu na Ötziho podívat do muzea v italském Bolzanu, tak byly děti tématem pohlcené.

Zmínila jste výukovou metodu Začít spolu. Můžete ji představit někomu, kdo o ní ještě neslyšel?

Je to program, který vznikl v devadesátých letech s cílem upevnit v prostoru východní Evropy demokracii. Metoda vychází z toho, co se považovalo za nejlepší pedagogickou praxi. Základním rysem je výuka postavená na objevování, rozvíjení samostatnosti, sebehodnocení, týmové spolupráci, partnerském vztahu učitele k dětem.
V České republice se programu celkem daří, hodně zastoupený je v předškolním vzdělávání. Tam výborně funguje, děti se učí spolupracovat a osamostatňovat, například si samy dělají svačinky.

Pro Začít spolu je typické, že jsou ve třídě lavice sestavené do „hnízd“. Děti nesedí čelem k tabuli. Někdo by mohl poznamenat, že si musí pořád vykrucovat hlavu, když jim na tabuli něco ukazujete. Nebo vy tabuli nepoužíváte?

Používám, interaktivku miluju. Ale u programu Začít spolu je to tak, že je dost jedno, kde se ve třídě nachází učitel. Důraz je na spolupráci v centrech aktivit tvořených skupinami dětí.
A přestože jim na tabuli zadám úkol, hlavní těžiště je na společném řešení v týmu nebo ve dvojici. Pokud chci jejich celou pozornost, sedneme si do kruhu na koberci.

Proč máte ráda interaktivní tabuli?

Důvodů je víc. Když se mi v hodině děje něco, co jsem nečekala, a děti se na něco zeptají, tak se učíme, jak hledat odpovědi s pomocí technologií. Řeknu jim: děti, tohle nevím, ale společně

to zjistíme. A oni to milují! V tu chvíli máte jejich absolutní pozornost, oni jsou na odpověď taky zvědaví, a co nejdřív. Využívám tak jejich nedočkavosti k lepšímu soustředění.
Velmi ráda interaktivku používám při matematice, já učím podle Hejného metody – která vychází z podobných principů jako Začít spolu – a ta má velmi dobře zpracované materiály v online prostředí. Při matematice mám tabuli vždy zapnutou, dobře se mi tak hlídá pozornost dětí.

Jste ale zároveň i hodně „přírodní“ učitelka. Vodíte děti na túry do hor. To také kvůli pěstování odolnosti?

Mám to na paměti. Dřív přece jen více méně všechny děti měly nějakou zkušenost s nepohodlím, zmokly, byla jim zima, odřely se, když běhaly venku. Dnes je obvykle dětství sterilnější, příležitostí k zocelení je méně. Snažím se svým žákům nějaké příležitosti vytvořit.
Obrovsky dobrou službu v tomto ohledu dělá skaut. Na skauting nedám dopustit. V dnešní době je podle mě důležitější než kdy jindy. Děti, které chodí do skauta, vědí, že se dá přežít v lese, jak rozdělat oheň, že mokré boty mi do druhého dne uschnou, když si je dám k ohni, ale zase ne moc blízko, to by mi shořely. Děti jsou vystaveny nepříjemným situacím a zažívají dobrý pocit z toho, že je zvládly.

Chodila jste do skauta jako malá?

Úplně ne, ale můj vztah k přírodě má kořeny v dětství. Jako dítě jsem chodila do pionýra, měli jsme ale skvělou vedoucí, která ho vedla skautským způsobem. Ukázala nám svět volného času, toho, co vše se dá dělat a umět. Když byla revoluce, byla jsem v prvním ročníku na gymnáziu.
Můj taťka hned brzy poté dostal tip na vodácký skautský oddíl u nás v Pardubicích a přihlásil tam mou sestru, o sedm let mladší. Jednou jsem ji vedla ke skautům na vánoční besídku a okamžitě jsem tomu prostředí propadla a do oddílu se přihlásila.

Pardubický vodácký oddíl je vyhlášený, je spojený s ikonou skautingu a spisovatelem knih pro mládež, nedávno zesnulým Milošem Zapletalem, který do něj chodil a napsal knihu inspirovanou oddílovými zážitky. Klubovna v Pardubicích je překrásná, předělaná ze staré vodní elektrárny, má opravdu silný genius loci.
To období ve skautu byla nejkrásnější léta mého mládí. Našla jsem partu, se kterou mi bylo dobře. Pak jsem sama oddíl i vedla – holky ve věku od osmi do patnácti let. Byla radost pro ně cokoliv chystat. Byla to moje první zkušenost, jak vést děti ke spolupráci a solidaritě mezi sebou. Vlastně samý pokus a omyl, ale ony to vydržely a docela držely pospolu. Byly neuvěřitelně odolné a všechny dnes žijou pěkné a zajímavé životy. Je to už skoro třicet let a pořád máme chuť se setkávat.

Když se ještě vrátím ke školním výletům: nestává se vám, že se některým dětem nechce šlapat do kopce, nebo se jim nechce vůbec nic? Rodiče to zažívají pořád.

Dynamika společného výletu je jiná. Některé děti trochu remcají, ale tah skupiny je velký a děti se jí podřídí, v rodině se vymezují silněji.
Je krásné na výletech pozorovat, jak se pod vlivem okolností rodí nová přátelství. Děti mají různou zdatnost, a když jste na pochodu, roztáhnou se podle toho po krajině. Obvyklé dvojice se někdy rozpadnou, vazby se dočasně rozbijí a je šance, že se děti potkají s někým úplně jiným, s kým ve třídě moc nemluvili. Pamatuju si na jeden případ, kdy vzniklo opravdu silné přátelství dvou kluků, kteří zůstali někde vzadu na chvostu. Oba byli tak trochu outsideři, třídní intelektuálové, ale každý ve své bublině, a tahle zkušenost je stmelila, takže pak spolu drželi celé roky.

Tak jako mnoho finalistů Global Teacher Prize CZ, i vy jste se díky ocenění stala učitelkou učitelů, tedy lektorkou různých školení.

A strašně mě to baví. Když se učitelé jdou vzdělávat, protože si to přejí, a nejen proto, že je tam poslal ředitel. Když se opravdu

chtějí ve své práci posunout, tak to samozřejmě cítím a nabíjí mě to. Jedu pak domů „ovíněná“ pocitem, že s českým školstvím to není tak zlé. Že je tam hodně lidí, kteří chtějí přemýšlet nad svojí prací a chtějí být lepší a lepší. Jestliže si přejeme vidět, že nám děti pod rukama rostou, sami musíme chtít růst.

Když jdete odpoledne ze školy domů, dokážete hodit práci za hlavu?

Jak kdy. Přiznám se, že jsou dny, kdy se mi pořád v hlavě honí nějaký příběh ze třídy, něco, co se stalo a neošetřilo. Pak kvůli tomu nemůžu usnout. Nejhorší je pocit, že dítě odešlo ze školy smutné, že jsme měli konflikt, který se neuzavřel. Odchod domů musí být čistý, ne s těžkým srdcem. Ale někdy holt dohledávám tepláčky nebo něčí pití a na důležitou věc zapomenu. Člověk si na to vzpomene, až když vypadne. Ideální je, když máme možnost na sebe s dítětem před odchodem domů ještě nějak zareagovat, někdy stačí jen na sebe mrknout, jako že stalo se, co se stalo, víme proč, ale odcházíme v dobrém. Nebo i jen letmé pohlazení a říct ahoj, ujistit dítě, že vztah je pevný a nijak se nenalomil.

Vracíte se k tomu pak třeba druhý den? Nebo je lepší už to neotevírat?

Určitě se k tomu vrátím, a pokud nebylo něco v pořádku z mé strany, omluvím se. Řeknu, že jsem byla v emocích proto a proto a že jsem to měla zvládnout víc v klidu, ale nepodařilo se mi to. A že mě to trápí.
Je třeba mít pořád na paměti, že pro malé školáky je učitel polobůh. Ačkoliv já dělám vše pro to, abych z toho piedestalu spadla, a myslím, že se mi to daří. Ale ony vás ty malé děti fakt milujou a bezmezně vám věří. Odpustí vám asi i mnohem horší věci. Ale na to se nemá spoléhat. Vztah je křehká věc. Už se mi stalo, že jsem podcenila sílu pocitů nějakého dítěte a něco se mezi námi „rozbilo“. To pak člověka nutí k nepříjemné sebereflexi.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Neříkej, že učíš?!**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.